

Handel zagraniczny Unii Europejskiej w latach 1990-1999 Pozycja Polski

Lipiec 2000

Zdzisław Wołodkiewicz-Donimirski

Raport

Nr 179

W opracowaniu przedstawiono handel zagraniczny krajów UE na podstawie danych Biura Statystycznego Unii Europejskiej - EUROSTATu. Szczególną uwagę poświęcono obrotom UE z Polską. Od 1996 r. Polska jest czwartym rynkiem zbytu dla krajów UE. Rola naszego kraju, jako dostawcy towarów na rynek unijny jest znacznie słabsza. Dodatkowo saldo Unii w obrotach z naszym krajem zwiększyło się z 1,2 mld ECU w 1992 r., do 11,4 mld Euro w 1999 r. W obrotach Unia-Polska szczególnie korzystny dla krajów „Piętnastki” był rok 1998 r. W okresie tym Unia nie uzyskała z żadnym innym krajem tak wysokiej nadwyżki, jak w wymianie z Polską.

1. Uwagi metodologiczne

1. Źródłem danych o handlu zagranicznym Unii Europejskiej (UE) wykorzystanych w tym opracowaniu jest Biuro Statystyczne Unii Europejskiej - EUROSTAT. W konsekwencji wszystkie te dane są wyrażone w ECU (do 1998 r.) lub w Euro (dla 1999 r.).

2. Przedstawione dane dotyczą 15 krajów Unii Europejskiej (również i w okresie sprzed 1995 r., kiedy UE liczyła 12 członków). Dzięki temu dane te są porównywalne dla całego badanego okresu.

3. W większości tablic przedstawione dane obejmują lata 1990 - 1998. Jednak tam gdzie było to możliwe uwzględniono rok 1999. Dane za 1999 r. bądź obejmują osiem pierwszych miesięcy tego roku bądź cały rok.

4. Dane dotyczące handlu zagranicznego Unii Europejskiej dotyczą obrotów zewnętrznych, tj. nie obejmują obrotów w ramach tego ugrupowania.

5. Podstawą do prezentowania obrotów handlu zagranicznego w układzie towarowym jest Standardowa Klasyfikacja Handlu Międzynarodowego (SITC), opracowana przez ONZ w 1950 r. Klasyfikacja ta wyróżnia dziesięć podstawowych sekcji: żywność i zwierzęta żywe (0), napoje i tytoń (1), surowce niejadalne z wyjątkiem paliw (2), paliwa mineralne, smary i materiały pochodne (3), oleje, tłuszcze i woski zwierzęce i roślinne (4), Chemikalia i produkty pokrewne (5), towary przemysłowe sklasyfikowane głównie według surowca (6), maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy (7), różne wyroby przemysłowe (8), towary nie sklasyfikowane w SITC (9). Sekcje te dzielą się na działy.

2. Rola Unii Europejskiej w eksporcie i imporcie światowym

Unia Europejska zajmuje od wielu lat czołową pozycję w handlu międzynarodowym. W eksporcie zajmuje pierwsze miejsce, a w imporcie, w ostatnich latach, drugą pozycję, po Stanach Zjednoczonych.

W latach 1990 - 1998 zewnętrzny eksport UE zwiększył się z 390,6 mld ECU do 731,6 mld ECU, tj. o 87,3% (tablica 1.). W tym samym czasie światowy eksport wzrósł nieco więcej, bo o 98,6%. W rezultacie udział UE w eksporcie światowym obniżył się - w badanym czasie - z 20,9% do 19,7%. W 1998 r., oprócz UE, do czołowych eksporterów zaliczały się: USA, Japonia, Kanada, Chiny, Hongkong, Południowa Korea, Singapur, Meksyk, Szwajcaria, Malezja i Rosja. Na tych dwunastu wyżej wymienionych eksporterów przypadało w 1998 r. 72,7% światowego eksportu. Polska z eksportem 25,2 mld ECU zajmowała na tej liście 22 pozycję, za Filipinami, a przed Turcją. Niewiele mniej wyeksportowały Czechy (23,5 mld ECU), które zajmowały miejsce 25.

Tablica 1. Główni eksporterzy w latach 1990 - 1998 (w mld ECU/Euro)

Lata	Świat	UE	USA	Japonia	Kanada	Chiny	Hongkong
1990	1871,7	390,6	308,7	225,9	99,3	49,4	64,5
1991	2000,2	398,4	340,3	254,1	101,8	58,1	79,6
1992	2055,3	411,4	344,6	261,8	102,8	65,9	92,1
1993	2375,8	471,4	397,4	309,6	120,2	78,2	115,3
1994	2668,3	523,6	430,8	332,2	135,6	101,6	127,3
1995	2858,6	572,2	445,4	338,7	145,4	113,8	132,7
1996	3089,8	623,4	490,6	323,9	157,6	119,0	142,2
1997	3816,3	720,7	606,3	371,3	187,8	161,3	165,7
1998	3716,9	731,6	606,9	350,0	188,5	163,9	154,9

Źródło: External and Intra-European Union Trade, Statistical Yearbook 1958 - 1996, Eurostat; External and Intra-European Union Trade, monthly statistics, nr. 10 1999, Eurostat.

Jak już wspomniano, głównym importerem na świecie są ostatnio USA, a drugim Unia Europejska. Taka kolejność występuje od 1993 r. W latach 1990 - 1992 kolejność była odwrotna.

W okresie 1990 - 1998 r. import UE zwiększył się o 62,1% podnosząc się z 439,4 mld ECU do 712,4 mld ECU (tablica 2). Był to znacznie mniejszy wzrost niż w przypadku światowego importu, który wzrósł o 97,6%. W konsekwencji udział UE w światowym imporcie zmniejszył się z 22,3% do 18,3%. W tym samym czasie udział USA zwiększył się z 20,6% do 21,6%. W 1998 r. do grona najważniejszych importerów należały, w kolejności według wielkości importu: USA, Unia Europejska, Japonia, Kanada, Hongkong, Chiny, Meksyk, Południowa Korea, Singapur, Szwajcaria, Brazylia, Malezja (tablica 3.). Na tę czołową „dwunastkę” przypadało 70.2% światowego importu. Polska z importem 42 mld ECU zajmowała wysokie 15 miejsce, wyprzedzając Turcję i Rosję, a ustępując Tajlandii. Pozycja Polski była więc znacznie lepsza niż w przypadku eksportu.

Tablica 2. Główni importerzy w latach 1990 - 1998 (w mld ECU/Euro)

Lata	Świat	USA	UE	Japonia	Kanada	Hongkong	Chiny
1990	1970,4	406,0	439,4	184,8	94,0	64,8	42,3
1991	2101,4	411,0	468,6	190,9	97,2	80,9	51,5
1992	2151,8	425,7	462,8	179,3	96,2	95,1	63,0
1993	2456,4	512,4	470,2	206,3	115,2	118,4	88,4
1994	2762,7	579,5	518,5	230,4	127,4	136,0	97,2
1995	2958,6	589,4	544,8	256,8	124,8	147,4	101,0
1996	3243,2	644,1	580,0	275,3	133,9	156,4	109,3
1997	3999,6	792,4	672,4	298,6	172,4	184,0	125,4
1998	3893,7	842,6	712,4	252,5	177,7	164,7	125,2

Źródło: Jak w tablicy 1.

Tablica 3. Główni uczestnicy handlu międzynarodowego w 1998 r., według wartości obrotów

Kraje	Eksport		Import		Saldo w mld ECU
	w mld ECU	udział w eksporcie światowym w %	w mld ECU	udział w imporcie światowym w %	
USA	606,9	16,3	842,6	21,6	-235,7
Unia Europejska	731,6	19,7	712,4	18,3	19,2
Japonia	350,0	9,4	252,5	6,5	97,4
Kanada	188,5	5,1	177,7	4,6	10,8
Hongkong	154,9	4,2	164,7	4,2	-9,7
Chiny	163,9	4,4	125,2	3,2	38,7
Korea Połud.	112,4	3,0	92,1	2,4	20,3
Singapur	98,0	2,6	90,6	2,3	7,4
Meksyk	95,3	2,6	92,9	2,4	2,4
Szwajcaria	70,3	1,9	71,6	1,8	-1,3
Malezja	67,1	1,8	55,2	1,4	11,9
Australia	49,9	1,3	54,2	1,4	-4,3
Brazylia	45,6	1,2	56,5	1,5	-10,8
Rosja	62,2	1,7	37,9	1,0	24,3
...Polska	25,2	0,7	42,0	1,1	-16,8
...Czechy	23,5	0,6	25,7	0,7	-2,2

Źródło: External and Intra-European Union Trade, monthly statistics, nr. 10 1999, Eurostat.

3. Saldo wymiany handlowej krajów UE w latach 1990 - 1998

W latach 1988 - 1992 Unia Europejska notowała dość znaczny deficyt w obrotach zewnętrznych. Deficyt ten wynosił: 25,6 mld ECU w 1988 r., 38,6 mld ECU w 1989 r., 48,9 mld ECU w 1990 r., 70,2 mld ECU w 1991 r. i 51,4 mld ECU w 1992 r. W 1993 r. kraje Unii Europejskiej uzyskały nieznacznie pozytywne saldo - w wysokości 1,2 mld ECU. W następnych latach nadwyżka w handlu zewnętrznym Unii systematycznie zwiększała się: do 5,1 mld ECU w 1994 r., do 27,4 mld ECU w 1995 r., do 43,4 mld ECU w 1996 r. i do 48,3 mld ECU w 1997 r. W 1998 r. nadwyżka ta obniżyła się jednak do 18,8 mld ECU, a w 1999 r. zamieniła się w deficyt.

Jednym z powodów wyraźnej poprawy salda handlowego krajów UE w latach dziewięćdziesiątych był szybki wzrost nadwyżki w obrotach z krajami, które podpisały układy stowarzyszeniowe z Unią. Chodzi tu zwłaszcza o Polskę, Czechosłowację (kraj ten rozpadł się na Czechy i Słowację od 1993 r.) i Węgry, które to trzy kraje zaczęły liberalizować handel z EU począwszy od 1 marca 1992 r. (wówczas to weszła w życie część handlowa układów stowarzyszeniowych). Jeśli w 1990 r. UE uzyskiwała w wymianie z Polską deficyt w wysokości 994 mln ECU, to począwszy od 1991 r. notowano już dodatnie saldo. Wynosiło ono 1,2 mld ECU w 1992 r., 3 mld ECU w 1995 r., 7,6 mld CU w 1996 r., 10,8 mld ECU w 1997 r. i 12 mld ECU w 1998 r. W przypadku Węgier i b. Czechosłowacji proces narastania nadwyżki był znacznie wolniejszy. W obrotach z krajami dawnej Czechosłowacji (do 1992 r. był to jeden kraj) nadwyżka UE zwiększyła z 49 mln ECU w 1990 r., do 984 mln ECU w 1992 r., do 1,8

mld ECU w 1994 r., do 4,8 mld ECU w 1996 r. i obniżyła się do 2,8 mld ECU w 1998 r. Wreszcie w handlu z Węgrami dodatnie saldo uzyskiwane przez kraje UE wzrosło z 21 mln ECU w 1990 r., do 370 mln ECU w 1992 r., do 2 mld ECU w 1994 r. i do 2,2 mld ECU w 1998 r.

Warto podkreślić, że w 1998 r. z żadnym innym krajem Unia nie uzyskała tak wysokiej nadwyżki, jak w wymianie z Polską (tablica 4.). Przy ogólnym dodatnim saldzie w wysokości 18,8 mld ECU, jakie uzyskała Unia z krajami trzecimi, obroty z Polską przyniosły nadwyżkę w wysokości 12 mld ECU. Było to o 30% więcej niż dodatnie saldo osiągnięte w handlu z USA, czy o 54% więcej niż nadwyżka w handlu ze Szwajcarią.

Tablica 4. Dodatnie saldo handlowe krajów UE w 1998 r. w obrotach z wybranymi krajami (w mld ECU)

Wyszczególnienie	1998
Saldo obrotów UE ogółem	+18,8
Polska	+12,0
USA	+9,2
Turcja	+8,5
Szwajcaria	+7,8
Hongkong	+7,6
Australia	+5,4
Meksyk	+5,3
Egipt	+5,0
Arabia Saudyjska	+4,2
Argentyna	+3,5

Źródło: External and Intra-European Union Trade, monthly statistics, nr. 1 2000, Eurostat.

W ostatnich latach do krajów, w obrotach z którymi Unia uzyskiwała ujemne saldo należały: kraje Azji Południowo-Wschodniej, Rosja i Norwegia. Wśród krajów azjatyckich wymienić należy w szczególności: Japonię, Chiny, Tajwan, Malezję i Południową Koreę. W 1998 r. ujemne saldo handlowe w obrotach z tymi krajami wyniosło -78,5 mld Euro, z czego -34,4 przypadło na Japonię, a -24,4 na Chiny. Warto dodać, że deficyt UE w handlu z ww. pięcioma krajami azjatyckim pogłębia się w ostatnich latach.

4. Sytuacja w handlu zagranicznym krajów UE w 1999 r.

W 1999 r. wyniki handlu zagranicznego Unii wyraźnie pogorszyły się, czego wyrazem było pojawienie się deficytu w obrotach. Import zewnętrzny krajów UE zwiększył się o ok. 9%, w stosunku do roku 1998 r., dochodząc do 772 mld Euro (tablica 5). Jedną z głównych przyczyn tego zjawiska był znaczny wzrost cen ropy naftowej. Unia jest poważnym importerem tego paliwa. Najważniejszymi dostawcami ropy są kraje OPEC, Rosja i Norwegia. Import z krajów OPEC zwiększył się w 1999 r. o 19%, a z Rosji o 12%.

Przywóz z krajów ubiegających się członkostwo w UE (patrz uwagi w tablicy 5) wzrósł o 12%, w tym z Polski o 8%, z Czech o 15%, a z Węgier o 18%. Dynamika przywozu z Polski (a więc eksportu polskiego) była więc najniższa wśród wyżej wymienionych trzech krajów, a ponadto niższa niż w latach poprzednich. W 1998 zanotowano 14,1% przyrost importu UE z Polski, a w 1997 r. tempo to wyniosło 16,4%.

W 1999 r. eksport zewnętrzny UE wyniósł 758,2 mld Euro i zwiększył się w porównaniu z 1998 r. o 3%. Najsilniej wzrosły dostawy artykułów unijnych do Korei Południowej (o 25%), do USA (o 13%), do Japonii i Kanady (o 12%), do Chin o 11%. Natomiast zmniejszyły się dostawy do takich państw jak: Rosja, Norwegia, Turcja czy Hongkong. Eksport UE do Polski zwiększył się tylko o 2%, co kontrastuje ze znacznie wyższym tempem wzrostu eksportu do naszego kraju w latach poprzednich (w 1998 r. zanotowano wzrost o 12,4%, a w 1997 r. wzrost o 25,5%). W 1999 r. dynamika przyrostu unijnego eksportu do Polski była znacznie wolniejsza niż dynamika eksportu do Czech (6%) i na Węgry (o 10%). Główną przyczyną stosunkowo niskiego tempa wzrostu eksportu UE do Polski było osłabienie tempa wzrostu gospodarczego w naszym kraju w 1999 r.

Tablica 5. Obroty handlu zagranicznego Unii Europejskiej w 1999 r. (w mld Euro)

Wyszczególnienie	Eksport	Import	Saldo handlowe	Stopa wzrostu eksportu w stosunku do 1998 r.	Stopa wzrostu importu w stosunku do 1998 r. (w %)
Ogółem UE	758,2	772,0	-13,7	3%	9%
USA	182,5	158,7	23,8	13%	4%
Szwajcaria	62,6	52,8	9,7	9%	7%
Japonia	35,3	70,2	-34,9	12%	6%
Chiny	19,3	49,5	-30,2	11%	18%
Norwegia	23,1	28,9	-5,8	-8%	3%
Polska	28,9	17,5	11,4	2%	8%
Rosja	14,7	25,9	-11,2	-30%	12%
Węgry	18,6	17,3	1,3	10%	18%
Turcja	20,5	15,0	5,5	-8%	10%
Czechy	18,3	16,8	1,5	6%	15%
Tajwan	11,8	19,9	-8,1	-2%	10%
Kanada	16,6	13,5	3,1	12%	6%
Korea Południowa	11,4	17,9	-6,5	25%	12%
Brazylia	14,2	12,9	1,3	-9%	-2%
Hongkong	15,6	10,6	5,0	-10%	9%
Kraje ubiegające się o członkostwo w UE	118,1	92,3	25,8	1%	12%
Kraje WNP	20,9	31,9	-11,0	-28%	14%
Szybko rozwijające się kraje azjatyckie	61,8	84,3	-22,5	3%	8%
OPEC	43,7	48,1	-4,4	-7%	19%

Uwagi:

- Kraje uszeregowano według wartości obrotów z UE w 1999 r.

- Kraje ubiegające się o członkostwo w UE (Candidates): Bułgaria, Cypr, Czechy, Estonia, Węgry, Łotwa, Litwa, Malta, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Turcja.

- OPEC: Algeria, Libia, Nigeria, Wenezuela, Irak, Iran, Arabia Saudyjska, Kuwejt, Katar, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Indonezja.

- Szybko rozwijające się kraje azjatyckie: Tajlandia, Malezja, Singapur, Korea Południowa, Tajwan, Hongkong.

Źródło: Statistics in focus, External trade, Theme 6-10/2000.

Znacznie wolniejsze tempo wzrostu eksportu niż importu w obrotach handlu zagranicznego krajów UE w 1999 r. doprowadziło to powstania ujemnego salda w wymianie z krajami trzecimi w wysokości 13,7 mld Euro. Zwyżka cen paliw sprawiła, że saldo handlowe z krajami OPEC pogorszyło się o 11 mld Euro, a z Rosją o 9 mld Euro. Zmniejszeniu uległa także nadwyżka, jaką Unia uzyskuje w wymianie z krajami ubiegającymi się o członkostwo. Jeśli w 1998 r. nadwyżka ta wynosiła 34,1 mld ECU, to w 1999 r. już tylko 25,8 mld Euro. W handlu z Polską dodatnie saldo Unii obniżyło się o 0,6 mld Euro (12-11,4), w handlu z Czechami o 1 mld Euro (2,5-1,5), a w handlu z Węgrami o 0,9 mld Euro (2,2-1,3).

Natomiast bardzo dobre rezultaty osiągnęły w 1999 r. kraje UE w obrotach z USA. Przyczynił się do tego znaczny spadek kursu Euro w stosunku do dolara USA. W konsekwencji towary zachodnioeuropejskie stały się bardziej konkurencyjne w porównaniu z towarami amerykańskimi. Nastąpił 13% wzrost eksportu do USA, przy tylko 4% przyroście importu z tego kraju. W rezultacie dodatnie saldo w handlu ze Stanami Zjednoczonymi zwiększyło się z 9,1 mld ECU w 1998 r. do 23,8 mld Euro w 1999 r.

W 1999 r. najwyższe dodatnie saldo w obrotach z krajami trzecimi uzyskała Unia w handlu z USA (+23,8 mld Euro). Polska spadła na tej liście na drugie miejsce (+11,4 mld Euro), wyprzedzając Szwajcarię (+9,7 mld Euro) i Turcję (+5,5 mld Euro).

5. Struktura geograficzna handlu zagranicznego Unii Europejskiej

W latach 1990 - 1999 głównymi odbiorcami eksportu krajów UE były USA, Szwajcaria i Japonia. Udział USA w eksporcie UE wahał się od 18% (1995) do 22% (1998), a udział Szwajcarii i Japonii wykazywał tendencję malejącą (tablica 6.). W przypadku pierwszego kraju udział ten zmniejszył się z 11,5% do 7,8%, a w przypadku drugiego kraju - z 6,3% do 4,3%. W okresie tych dziewięciu lat USA, Szwajcaria i Japonia niezmiennie zajmowały odpowiednio pierwsze, drugie i trzecie miejsce na liście odbiorców towarów UE. Dość istotne zmiany zanotowano natomiast na następnych pozycjach. W 1990 r. czwartym odbiorcą towarów UE był ZSRR, a kolejne miejsca zajmowały: Norwegia, Kanada, Jugosławia, Arabia Saudyjska, Turcja i Australia. Od 1996 r. Polska zajmuje niezmiennie czwarte miejsce wśród odbiorców towarów pochodzących z Unii Europejskiej. Dotyczy to także i 1999 r., dla którego to okresu nie dysponujemy jeszcze danymi za cały rok dla wszystkich krajów.

Tablica 6. Główni partnerzy handlowi Unii Europejskiej. Udział w eksporcie UE (w %)

Kraj	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
USA	21,2	19,3	19,3	19,4	19,8	18,0	18,3	19,6	22,0
Szwajcaria	11,5	10,9	10,2	9,0	8,9	8,9	8,2	7,4	7,8
Japonia	6,3	6,0	5,4	5,2	5,6	5,7	5,7	5,0	4,3
Polska	1,3	2,2	2,2	2,4	2,4	2,7	3,2	3,5	3,8
Norwegia	3,6	3,6	3,5	3,0	3,2	3,0	3,2	3,2	3,4
Turcja	2,1	2,2	2,1	2,6	1,8	2,3	2,9	3,1	3,0
Rosja	-	-	1,7	2,8	2,7	2,8	3,1	3,5	2,9
Chiny	1,5	1,6	1,8	2,6	2,7	2,6	2,4	2,3	2,4
Hongkong	1,8	2,0	2,3	2,5	2,7	2,8	2,8	2,8	2,4
Czechy	-	-	-	1,5	1,8	2,0	2,2	2,2	2,3
Węgry	1,0	1,2	1,3	1,4	1,5	1,5	1,6	1,9	2,3
Brazylia	1,0	1,1	1,0	1,2	1,4	2,0	1,9	2,1	2,1

Uwagi: Dane dla Rosji od 1992 r. (przedtem ZSRR), dane dla Czech od 1993 r. (przedtem Czechosłowacja).

Źródło: External and Intra-European Union Trade, Statistical Yearbook 1958-1996, Eurostat; External and Intra-European Union Trade, monthly statistics nr. 11, 1996 i nr. 10 1999.

W latach dziewięćdziesiątych charakterystycznym zjawiskiem na omawianej liście był znaczny awans krajów, które podpisały układy stowarzyszeniowe z UE. I tak Polska awansowała jako dwudziesty pod względem wielkości odbiorcy towarów UE w 1990 r. na miejsce 8 w 1994 r. i miejsce 4 w latach 1996 - 1999. Węgry przesunęły się z pozycji 26 zajmowanej w 1990 r. na pozycję 14 w 1998 r., a Czechy odpowiednio z miejsca 17 w 1993 r. (dla lat poprzednich dane są nieporównywalne, gdyż dotyczyły Czechosłowacji) na miejsce 10 w 1998 r.

W omawianym okresie (1990 - 1998) udział Polski w eksporcie krajów UE zwiększył się prawie trzykrotnie z 1,3% do 3,8%. W tym samym czasie udział Węgier wzrósł z 1% do 2,3%.

W latach 1990 - 1998 eksport krajów UE do Polski zwiększył się przeszło 5 i pół razy, z 5 mld ECU do 28,1 mld ECU (tablica 7). Było to zdecydowanie najwyższe tempo biorąc pod uwagę wszystkich ważniejszych partnerów handlowych UE.

Dla porównania w tym samym czasie eksport UE na Węgry (drugi, po Polsce kraj, pod względem tempa przyrostu eksportu) wzrósł 4 i pół razy, do Chin trzy razy, do USA dwa razy, do Norwegii o 81%, a do Szwajcarii tylko o 27%. Również dostawy krajów UE do Czech i Rosji, od momentu kiedy powstały te państwa, zwiększały się wolniej niż do Polski. W latach 1993 - 1998 eksport Unii do Polski wzrósł o 153%, podczas gdy do Czech o 142%, a do Rosji o 65%.

USA, Japonia i Szwajcaria były największymi dostawcami towarów do krajów UE w latach 1990 - 1998 (tablica 8). Udział USA w imporcie UE wahał się od 19% do 21% importu, udział Japonii miał tendencję malejącą i spadł z 12% do 9%, a udział Szwajcarii obniżył się nieznacznie, z 8,5% w 1990 r. do 6,9% w 1998 r.

Tablica 7. Dynamika eksportu UE do krajów będących głównymi partnerami handlowymi UE

Główni odbiorcy eksportu UE (według wartości eksportu w 1998 r.)	Eksport UE (w mld ECU)		Dynamika eksportu w 1998 r.
	1990	1998	przy 1990=100
USA	82,7	160,6	194
Szwajcaria	45,0	57,1	127
Japonia	24,5	31,5	129
Polska	5,0	28,1	562
Norwegia	13,9	25,1	181
Turcja	8,2	22,1	270
Chiny	5,8	17,4	300
Hongkong	7,0	17,3	247
Węgry	3,8	16,8	442
Brazylia	3,9	15,6	400
Kanada	10,4	14,9	143
Australia	7,6	13,0	171
Tajwan	4,9	12,1	247
Arabia Saudyjska	8,2	12,0	146
Singapur	6,1	10,9	179

Uwagi: Pominięto Rosję i Czechy, które nie istniały w 1990 r. jako samodzielne państwa.

W badanym okresie USA, Japonia i Szwajcaria zajmowały niezmiennie pierwsze, drugie i trzecie miejsce na liście dostawców do krajów UE. W latach 1990-1992 czwartą pozycję na tej liście zajmowała Norwegia. Od 1993 r. została ona zastąpiona przez Chiny. Łącznie na te pięć wyżej wymienionych krajów i Rosję przypadało ok. połowy importu zewnętrznego UE w 1998 r.

Polska od 1996 r. jest ósmym dostawcą na rynki krajów UE. Udział naszego kraju w imporcie UE zwiększył się z 1,4% w 1990 r. do 2,3% w 1998 r. Nie jest to wynik imponujący, gdyż równolegle udział Węgrów w tym przywozie wzrósł z 0,9% do 2,1%, a udział Czech zwiększył się wyraźniej, bo z 1,2% do 2,1% w okresie zaledwie sześciu lat (1993 - 1998).

Tablica 8. Główni partnerzy handlowi Unii Europejskiej. Udział w imporcie UE (w %)

Kraj	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
USA	20,8	20,7	20,1	19,3	19,3	19,0	19,4	20,5	21,3
Japonia	11,7	12,1	12,2	11,1	10,4	10,0	9,0	8,9	9,2
Szwajcaria	8,5	8,0	8,2	8,2	8,1	7,9	7,3	6,7	6,9
Chiny	2,6	3,4	3,9	4,5	4,7	4,8	5,2	5,6	5,9
Norwegia	4,6	4,6	4,5	4,5	4,6	4,7	5,3	5,0	4,1
Rosja	-	-	2,3	3,7	4,1	3,9	4,0	4,0	3,2
Tajwan	2,1	2,6	2,5	2,4	2,0	2,2	2,2	2,3	2,6
Polska	1,4	1,5	1,7	1,8	2,0	2,2	2,1	2,1	2,3
Korea Połud.	1,7	1,8	1,8	1,8	1,8	2,0	1,9	2,0	2,2
Czechy	-	-	-	1,2	1,4	1,7	1,7	1,7	2,1
Węgry	0,9	1,0	1,1	1,0	1,2	1,4	1,5	1,7	2,1
Turcja	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	1,7	1,8	1,8	1,9

Źródło: Jak w tablicy 1.

6. Miejsce Polski w eksporcie wybranych grup towarowych UE w latach 1998 - 1999

Jak już wspomniano, Polska była czwartym co do wielkości zewnętrznym odbiorcą towarów UE w ostatnich latach. W 1998 r. udział naszego kraju w eksporcie UE wynosił 3,8%. Znaczenie Polski jako rynku zbytu dla towarów Unii jest oczywiście bardzo zróżnicowane w poszczególnych grupach towarowych. W niżej przedstawionej analizie ograniczono się do tych grup towarowych w klasyfikacji SITC, które są wyszczególnione w statystyce EUROSTAT'u.

Żywność i zwierzęta żywe

W grupie artykułów żywnościowych na podkreślenie zasługuje wysoka pozycja Polski w unijnym eksporcie warzyw i owoców (SITC - dział 05). W 1998 r. Polska była dla Unii czwartym rynkiem zbytu dla tych towarów, po USA, Rosji i Szwajcarii. Dostawy do naszego kraju wynosiły 331 mln ECU, co stanowiło 7,2% całego eksportu UE. W 1999 r. znaczenie Polski jako odbiorcy unijnych warzyw i owoców zwiększyło się. Dane za pierwsze osiem miesięcy tego roku wskazują, że w wyniku załamania unijnego eksportu do Rosji (w rezultacie kryzysu finansowego Rosji w drugiej połowie 1998 r. i silnej dewaluacji rubla spadła siła nabywcza miejscowej ludności) Polska stała się trzecim rynkiem zbytu dla UE w zakresie omawianego asortymentu.

Istotna jest także rola Polski w unijnym eksporcie ryb, skorupiaków i mięczaków (SITC - dział 03). W 1998 r. wartość tego wywozu do naszego kraju wynosiła 74 mln ECU, co plasowało nas razem z Nigerią na 5-6 miejscu, jako odbiorców UE, po Japonii, Szwajcarii, USA i Wybrzeżu Kości Słoniowej. Mniej więcej taka sama była pozycja Polski w okresie styczeń -sierpień 1999 r.

Surowce niejadalne, z wyjątkiem paliw

W grupie tej na uwagę zwraca duża rola Polski jako odbiorcy eksportu UE w zakresie włókien tekstylnych i ich odpadów (SITC - dział 26). W 1998 r. nasz kraj był trzecim rynkiem zbytu dla włókien tekstylnych i ich odpadów dla krajów Unii. Na Polskę przypadało 6,3% eksportu UE w tej dziedzinie. Wyższy udział miała tylko Turcja (13%) i USA (8,1%). Wartość sprzedaży unijnych włókien tekstylnych i ich odpadów w Polsce wynosiła 99 mln ECU.

Nasz kraj zalicza się także do istotnych odbiorców unijnego eksportu masy celulozowej i makulatury (SITC - dział 25). W 1998 r. zajmował pod tym względem 8 miejsce, a w pierwszych ośmiu miesiącach 1999 r. - piąte miejsce. Warto podkreślić, że w okresie tym kraje UE zdołały powiększyć wywóz omawianego asortymentu do Polski aż o 84,7%.

Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne

Polska jest bardzo ważnym odbiorcą unijnych produktów petrochemicznych (SITC 334+335). W 1998 r. wartość eksport tych produktów do Polski wynosiła 374 mln ECU. Plasowało to nasz kraj na trzeciej pozycji po USA (1666 mln ECU) i Szwajcarii (1112 mln ECU), a przed Norwegią (341 mln ECU) i Turcją (263 mln ECU). Dane za pierwsze osiem miesięcy 1999 r. wskazują, że w okresie tym, utrzymaliśmy pozycję trzeciego odbiorcy unijnych produktów petrochemicznych.

Chemikalia i produkty pokrewne

W tej grupie towarowej (sekcji) Polska jest liczącym odbiorcą eksportu krajów UE w dziedzinie tworzyw sztucznych przetworzonych (SITC - dział 57). W 1998 r. eksport tych wyrobów do Polski wynosił 559 mln ECU, co sprawiło, że nasz kraj zajmował czwartą pozycję na liście odbiorców tworzyw sztucznych przetworzonych pochodzących z UE. Wyższe dostawy kierowano do USA (1124 mln ECU), Szwajcarii (844 mln ECU) i Turcji (723 mln ECU). Udział Polski w unijnym eksporcie tego asortymentu wynosił 6,1%. Dane za pierwsze osiem miesięcy 1999 r. wskazują, że w okresie tym Polska utrzymała wysoką czwartą pozycję jako odbiorca unijnych tworzyw sztucznych przetworzonych.

Bardzo ważna jest także pozycja Polski w unijnym wywozie produktów leczniczych i farmaceutycznych (SITC - dział 54). W 1998 r. wartość eksportu tych produktów do Polski osiągnęła 836 mln ECU, co stanowiło 3,1% całego eksportu UE. Większymi rynkami zbytu dla unijnych farmaceutyków były: USA (7052 mln ECU), Szwajcaria (3004 mln ECU), Japonia (1543 mln ECU) i Australia (969 mln ECU). Dane za pierwsze osiem miesięcy 1999 r. wskazują, że w okresie tym nastąpił dynamiczny wzrost eksportu UE w zakresie farmaceutyków. Dostawy do naszego kraju zwiększyły się stosunkowo nieznacznie (o 3%) i w rezultacie Polska spadła o jedną pozycję, jako odbiorca unijnych farmaceutyków. Oprócz wyżej wymienionych krajów, wyprzedziła nas jeszcze Kanada.

Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy

Polska jest bardzo ważnym odbiorcą unijnych towarów zaklasyfikowanych do tej sekcji, stanowiącej grupę wyrobów stosunkowo wysoko przetworzonych.

Przede wszystkim należy podkreślić wysoką pozycję Polski i innych krajów CEFTA, jako rynku zbytu dla unijnego eksportu pojazdów drogowych (SITC - dział 78). W 1998 r. unijny eksport pojazdów drogowych wyniósł 68,1 mld ECU. Głównymi odbiorcami tego eksportu były:

- USA 19,3 mld ECU (28,3%),
- Szwajcaria 4,6 mld ECU (6,8%),
- Japonia 4,5 mld ECU (6,7%),
- **Polska 3,2 mld ECU (4,7%),**
- Węgry 2,6 mld ECU (3,8%),
- Czechy 1,7 mld ECU (2,5%).

W okresie pierwszych ośmiu miesięcy 1999 r. wartość unijnego eksportu pojazdów drogowych obniżyła się 7,4% w stosunku do analogicznego okresu z roku poprzedniego. Pomimo to, Polska zachowała wysoką, czwartą pozycję w tym eksporcie. Warto dodać, że w unijnym eksporcie pojazdów drogowych do Polski 30%-40% stanowią samochody osobowe. Ich eksport zwiększył się w okresie styczeń-sierpień 1999 r. o 8,5% w stosunku do takiego samego okresu roku poprzedniego.

Bardzo ważna jest rola naszego kraju w unijnym wywozie sprzętu specjalistycznego dla poszczególnych gałęzi przemysłu (SITC - dział 72), w eksporcie ogólnego sprzętu przemysłowego i części maszyn (SITC - dział 74), w eksporcie aparatury, maszyn i urządzeń elektrycznych (SITC - dział 77) oraz eksporcie maszyn biurowych i urządzeń do automatycznego przetwarzania danych (SITC - dział 75). W 1998 r. w unijnym eksporcie towarów z wyżej wymienionych działów Polska zajmowała 3-6 miejsce jako rynek zbytu (tablica 9.). Warto wyjaśnić, że w ramach eksportu działu 74 szczególnie dużą rolę odgrywały dostawy takich asortymentów jak: urządzenia grzewcze i chłodnicze, pompy i sprężarki, mechaniczne urządzenia przenośnikowe.

W okresie pierwszych ośmiu miesięcy 1999 r. wartość unijnego eksportu do Polski maszyn i urządzeń w jednych asortymentach wzrosła, a w innych zmniejszyła się w

stosunku do analogicznego okresu 1998 r. I tak eksport maszyn i urządzeń energetycznych zwiększył się o 21,8%, eksport maszyn biurowych i urządzeń do automatycznego przetwarzania danych - o 17,6%, eksport sprzętu i urządzeń telekomunikacyjnych - o 11,7%, eksport aparatury, maszyn i urządzeń elektrycznych - o 10%. Natomiast spadł eksport sprzętu specjalistycznego dla poszczególnych gałęzi przemysłu (o 13,4%) i eksport ogólnego sprzętu przemysłowego (o 11,6%).

Tablica 9. Pozycja Polski w unijnym eksporcie maszyn i urządzeń w 1998 r.

Dział SITC	Wartość eksportu UE do Polski (w mln ECU)	Miejsce Polski, jako odbiorcy, w eksporcie UE
Maszyny i urządzenia energetyczne (dział 71)	549	9
Sprzęt specjalistyczny dla poszczególnych gałęzi przemysłu (72)	1827	4
Ogólny sprzęt przemysłowy i części maszyn, gdzie indziej nie wymienione (74)	2192	3
Maszyny biurowe i urządzenia do automatycznego przetwarzania danych (75)	708	6
Sprzęt i urządzenia telekomunikacyjne (76)	1055	8
Aparatura, maszyny i urządzenia elektryczne (77)	1933	5

Inne towary przemysłowe (sekcja 6 i 8 SITC)

W tej grupie towarowej warto zwrócić uwagę na bardzo wysoką pozycję Polski, jako odbiorcy eksportu krajów UE, w zakresie przędzy włókienniczej, tkanin i związanych z nimi produktów (SITC - dział 65). W 1998 r. nasz kraj był drugim rynkiem zbytu dla przędzy włókienniczej, tkanin i związanych z nimi produktów pochodzących z Unii. Na Polskę przypadało 9,2% eksportu UE w tej dziedzinie. Wyższy udział miały tylko USA (10,9%). Wartość sprzedaży unijnych produktów w Polsce wynosiła aż 1872 mln ECU. Duża część tego eksportu przypadała na tzw. obrót uszlachetniający. Dane za pierwsze osiem miesięcy 1999 r. wskazują, że Polska utrzymała pozycję drugiego odbiorcy omawianych produktów, mimo lekkiego spadku eksportu do naszego kraju (o 3,8%).

W 1998 r. eksport UE do Polski w zakresie żelaza i stali (SITC - dział 67) wyniósł 852 mln ECU, co stanowiło 4,8% łącznego wywozu Unii w tym asortymencie. Wyższe dostawy kierowano tylko do trzech krajów: USA (3674 mln ECU), Szwajcarii (1410 mln ECU) i Norwegii (1129 mln ECU). W okresie pierwszych ośmiu miesięcy 1999 r. zanotowano znaczny, bo aż 24,1%, spadek eksportu do Polski w tym asortymencie. Nadal jednak pozostaliśmy czwartym odbiorcą unijnego eksportu żelaza i stali.

W 1998 r. i w pierwszych ośmiu miesiącach 1999 r. byliśmy dla Unii 6-7 rynkiem zbytu w zakresie artykułów odzieżowych i dodatków (SITC - dział 84). W 1998 r. wartość unijnego eksportu odzieży i dodatków wynosiła 439 mln ECU, co stanowiło 3,1% łącznego eksportu UE w tym asortymencie. W okresie styczeń-sierpień 1999 r. dostawy unijnej odzieży i dodatków do Polski zwiększyły się o 4,2% w stosunku do analogicznego okresu w 1998 r.

Polska jest także liczącym się odbiorcą unijnego eksportu produktów z minerałów niemetalicznych (SITC - dział 66). W 1998 r. i pierwszych ośmiu miesiącach 1999 r. nasz kraj zajmował siódme miejsce na liście zewnętrznych odbiorów UE. W Europie poważniejszym importerem była tylko Szwajcaria. W 1998 r. wartość unijnego eksportu produktów z minerałów niemetalicznych do Polski wyniosła 651 mln ECU. Warto wyjaśnić, że w ramach eksportu działu 66 dużą rolę odgrywały dostawy takich asortymentów jak: gliniane materiały budowlane, szkło i wyroby ze szkła.

7. Miejsce Polski w imporcie wybranych grup towarowych UE w latach 1998 - 1999

W ostatnich latach Polska była ósmym co do wielkości zewnętrznym dostawcą towarów na rynki krajów UE. W 1998 r. udział naszego kraju w imporcie UE wynosił 2,3%. Rozdział niniejszy pokazuje znaczenie Polski w imporcie Unii według tych grup towarowych klasyfikacji SITC, które uwzględnia EUROSTAT.

Żywność i zwierzęta żywe

W sekcji obejmującej żywność i zwierzęta żywe zauważalna jest pozycja Polski w unijnym imporcie warzyw i owoców (SITC - dział 05). W 1998 r. Polska była dla Unii siódmym dostawcą tych artykułów, po Turcji, USA, Brazylii, RPA, Kostaryce i Maroko. Zakupy z naszego kraju wynosiły 472 mln ECU, co stanowiło 3,7% całego importu UE. W pierwszych ośmiu miesiącach 1999 r. Polska przesunęła się na dziewiąte miejsce na liście dostawców do UE w zakresie omawianego asortymentu.

Surowce niejadalne, z wyjątkiem paliw

W grupie tej Polska, jako liczący się dostawca na rynki krajów UE, występuje wyłącznie w zakresie korka i drewna (SITC - dział 24). W 1998 r. i pierwszych ośmiu miesiącach 1999 r. nasz kraj był dziesiątym dostawcą tego asortymentu do Unii. W 1998 r., na Polskę z dostawami 211 mln ECU przypadało 3,3% importu UE w tej dziedzinie. W Europie większymi, niż Polska, eksporterami drewna do Unii były: Rosja, Łotwa, Czechy i Estonia.

Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne

Polska nie występuje na listach największych dziesięciu dostawców do Unii Europejskiej w zakresie towarów zaliczanych do paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych. Z Europy Środkowo-Wschodniej jedynymi krajami obecnymi na tych listach są Rosja i Węgry. Silna pozycja Rosji jest zrozumiała wobec bardzo bogatych złóż ropy naftowej w tym kraju. Natomiast na podkreślenie zasługują, nie posiadające większych złóż ropy naftowej Węgry, które rozwinęły przetwórstwo ropy naftowej. Kraj ten był w badanym okresie (1998-1999) liczącym się (9-10 miejsce na liście) dostawcą produktów petrochemicznych (SITC 334+335) na rynek Unii.

Chemikalia i produkty pokrewne

W sekcji chemikaliów i produktów pokrewnych Polska jest liczącym się dostawcą do UE w dziedzinie nawozów sztucznych (SITC - dział 56). W 1998 r. eksport tych wyrobów z Polski do Unii wynosił 184 mln ECU, co sprawiło, że nasz kraj zajmował drugą pozycję na liście dostawców nawozów na rynek UE. Wyższe dostawy kierowano tylko z Rosji (269 mln ECU). Udział Polski w unijnym imporcie tego asortymentu wynosił 10,6%. Dane za pierwsze osiem miesięcy 1999 r. wskazują, że w

okresie tym Polska zmniejszyła swój eksport o 8,4% i przesunęła się na czwartą pozycję, jako dostawca nawozów sztucznych.

Zauważalna jest także pozycja Polski w unijnym przywozie tworzyw sztucznych (SITC - dział 57). W 1998 r. wartość importu tych produktów z Polski osiągnęła 118 mln ECU, co stanowiło 1,9% całego importu UE. Uplasowało to nas na 10 miejscu na liście największych dostawców na rynek Unii. Dane za pierwsze osiem miesięcy 1999 r. wskazują, że okresie tym nastąpił znaczny spadek (o 13,6%) polskiego eksportu do UE w zakresie tworzyw sztucznych.

Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy

Pozycja Polski, jako dostawcy maszyn, urządzeń i sprzętu transportowego na rynek Unii jest znacznie słabsza, niż jako odbiorcy analogicznych towarów pochodzących z Unii.

Stosunkowo wysoką pozycję na rynku unijnym zajmuje Polska, jako dostawca pojazdów drogowych (SITC - dział 78). W 1998 r. unijny import pojazdów drogowych wyniósł 36,8 mld ECU. Głównymi dostawcami na rynek krajów UE były:

- Japonia, wartość importu: 15,68 mld ECU (42,6% całego przywozu UE),
- USA, 4,87 mld ECU (13,2%),
- Korea Południowa, 2,74 mld ECU (7,5%),
- Czechy, 2,46 mld ECU (6,7%),
- Słowacja, 1,60 mld ECU (4,4%),
- **Polska, 1,54 mld ECU (4,2%),**
- Tajwan, 1,05 mld ECU (2,9%),
- Słowenia, 1,01 mld ECU (2,8%),
- Węgry, 1,0 mld ECU (3,8%).

Polska zajmowała więc na tej liście wysokie szóste miejsce, ale była wyprzedzona przez dwa znacznie mniejsze kraje Europy Środkowo-Wschodniej: Czechy i Słowację. W okresie pierwszych ośmiu miesięcy 1999 r. wartość polskiego eksportu pojazdów drogowych do UE zwiększyła się o 17,9% w stosunku do analogicznego okresu z roku poprzedniego. Jednak w tym samym czasie eksport z Czech wzrósł o 20,1%, ze Słowacji o 34,5%, a z Węgier aż o 121%. W rezultacie, w badanym okresie 1999 r. Polska została wyprzedzona przez Węgry i spadła na siódme miejsce, jako dostawca pojazdów drogowych na rynek UE.

W unijnym imporcie pojazdów drogowych 50%-60% stanowią samochody osobowe. W 1998 r. najważniejszymi dostawcami samochodów osobowych (SITC - 781) na rynek UE były:

- Japonia, wartość importu: 10,49 mld ECU (48,9% całego przywozu),
- Korea Południowa, 2,46 mld ECU (11,5%),
- USA, 2,23 mld ECU (10,4%),
- Czechy, 1,47 mld ECU (6,9%),
- Słowacja, 1,33 mld ECU (6,2%),
- **Polska, 769 mln ECU (3,6%),**
- Słowenia, 693 mln ECU (3,2%),
- Węgry, 434 mln ECU (2%).

W okresie styczeń-sierpień 1999 r. import samochodów osobowych z Polski do Unii zwiększył się o 4,4% w stosunku do takiego samego okresu roku poprzedniego. W tym samym czasie unijne zakupy samochodów w Czechach wzrosły o 14,8%, w Słowacji o 40% (zakłady Volkswagena koło Bratysławy), z Węgier aż o 292%, a ze Słowenii o 23,9%. W rezultacie, na liście największych dostawców samochodów do Unii Polska wyprzedzona została przez Węgry i zajęła dopiero siódme miejsce.

Ważną, chociaż bardzo niestabilną pozycję, zajmuje Polska w imporcie krajów Unii w zakresie statków, łodzi i konstrukcji pływających (SITC 793). W 1998 r. unijny import statków i łodzi z Polski wyniósł tylko 40 mln ECU, co uplasowało nasz kraj na 9 miejscu, jako dostawcę na rynek Unii. W okresie styczeń-sierpień 1999 r. zakupy z Polski osiągnęły kwotę 244 mln Euro, co przesunęło nas na drugie miejsce na liście, po Korei Południowej.

Biorąc pod uwagę pozostały import unijny tej sekcji tj. w import maszyn i urządzeń, można stwierdzić, że Polska jest dość istotnym dostawcą w zakresie sprzętu specjalistycznego dla poszczególnych gałęzi przemysłu (SITC - dział 72). W 1998 r. zakupy z Polski wyniosły 260 mln ECU, co stanowiło 2% łącznego importu UE w tej dziedzinie i uplasowało nasz kraj na miejscu siódmego dostawcy Unii. Warto dodać, że w tym samym roku zakupy unijne w Czechach stanowiły równowartość 510 mln ECU, a zakupy na Węgrzech - 259 mln ECU. Dane za okres styczeń-sierpień 1999 r. wskazują, że polski eksport sprzętu specjalistycznego dla poszczególnych gałęzi przemysłu zwiększył się o 20,6% i utrzymaliśmy pozycję siódmego dostawcy UE.

Nieco słabsza jest pozycja Polski na rynku Unii, jako dostawcy ogólnego sprzętu przemysłowego i części maszyn (SITC - dział 74). W 1998 r. z eksportem 394 mln ECU nasz kraj zajmował na tej liście ósmą pozycję, a w pierwszych ośmiu miesiącach 1999 r., z eksportem 288 mln ECU - dziesiątą pozycję. Dla porównania warto podać, że eksport czeski wyniósł 860 mln ECU w 1998 r. (czwarta pozycja na liście dostawców UE) i 645 Euro w okresie styczeń-sierpień 1999 r. (piąta pozycja na liście).

Polska nie występuje na listach największych dziesięciu dostawców Unii Europejskiej w zakresie towarów zaliczanych do innych działów tej sekcji. Chodzi tu o takie działy jak: maszyny i urządzenia elektryczne (SITC - dział 71), sprzęt i urządzenia telekomunikacyjne (SITC - dział 76), maszyny biurowe i urządzenia do automatycznego przetwarzania danych (SITC - dział 75) i aparaturę, maszyny i urządzenia elektryczne (SITC - dział 77). Natomiast liczącymi się dostawcami towarów z tych czterech działów są Węgry i Czechy. I tak np. w 1998 r. Węgry zajmowały na liście największych dostawców na rynek Unii drugie miejsce w zakresie maszyn i urządzeń elektrycznych, czwarte miejsce w zakresie sprzętu i urządzeń telekomunikacyjnych, dziewiąte miejsce w zakresie aparatury, maszyn i urządzeń elektrycznych i dziesiąte miejsce w zakresie maszyn biurowych i urządzeń do automatycznego przetwarzania danych.

Inne towary przemysłowe (sekcja 6 i 8 SITC)

W tej grupie towarowej warto zwrócić uwagę na stosunkowo wysoką pozycję Polski, jako dostawcy artykułów odzieżowych i dodatków (SITC dział 84). W 1998 r. import krajów UE, w zakresie artykułów odzieżowych i dodatków wyniósł 40,9 mld ECU, z tego na Polskę przypadło 1869 mln ECU (4,6%). Nasz kraj był ósmym dostawcą tego asortymentu do Unii. W pierwszej dziesiątce największych dostawców wśród krajów europejskich znalazły się oprócz Polski, tylko Rumunia (na pozycji 7) i Turcja (2). W przypadku Polski duża część dostaw odzieży przypadała na obrót uszlachetniający. W pierwszych ośmiu miesiącach 1999 r. import artykułów odzieżowych i dodatków z Polski do Unii minimalnie (1,1%) zwiększył się w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego i Polska utrzymała ósmą pozycję dostawcy omawianych produktów na rynek UE.

Rola Polski jako liczącego się dostawcy do Unii jest widoczna także w zakresie żelaza i stali (SITC - dział 67). W 1998 r. import żelaza i stali z Polski do UE wyniósł 632 mln ECU, co stanowiło 5,1% łącznego przywozu Unii w tym asortymencie. Pla-

sowało to nasz kraj na miejscu szóstego dostawcy do UE, a wyższą pozycją zajmowały m.in. Czechy (5 miejsce) i Rosja (1). Niestety, w 1999 r. zaznaczył się silny regres polskiego eksportu wyrobów hutniczych do Unii. W okresie pierwszych ośmiu miesięcy 1999 r. zakupy polskiego żelaza i stali z Polski do Unii zmniejszyły się aż o 28,5% w stosunku do analogicznego okresu z 1998 r. i w rezultacie nasz kraj spadł na pozycję dziewiątego dostawcy Unii w tym zakresie. W grupie dziesięciu najważniejszych dostawców żelaza i stali do UE był to najsilniejszy spadek. W tym samym czasie import tego asortymentu z Czech obniżył się o 10,6%, a z Rosji o 19%.

Podsumowanie

Unia Europejska jest w ostatnich latach największym na świecie eksporterem i drugim (po Stanach Zjednoczonych) importerem. W latach 1988 - 1992 Unia Europejska notowała dość znaczny deficyt w obrotach zewnętrznym. W 1993 r. deficyt ten zmienił się w nadwyżkę, która do 1997 r. wyraźnie zwiększała się.

Jednym z czynników poprawy salda handlowego krajów UE w tych latach był szybki wzrost nadwyżki w obrotach z tymi krajami Europy Środkowo-Wschodniej, które podpisały układy stowarzyszeniowe z Unią. Najszybszy wzrost nadwyżki zanotowano w wymianie z Polską. Dodatkowo saldo w obrotach z naszym krajem zwiększyło się z 1,2 mld ECU w 1992 r., do 3 mld ECU w 1995 r., 7,6 mld ECU w 1996 r., 10,8 mld ECU w 1997 r. i 12 mld ECU w 1998 r. Warto podkreślić, że w 1998 r. Unia nie uzyskała z żadnym innym krajem tak wysokiej nadwyżki, jak w wymianie z Polską. Wprawdzie w 1999 r. nadwyżka ta nieznacznie spadła do 11,4 mld Euro, ale główną tego przyczyną było zahamowanie popytu importowego Polski wskutek wolniejszego tempa rozwoju gospodarczego.

W obrotach UE znaczenie Polski jest znacznie większe w eksporcie niż w imporcie. W ostatnich latach Polska jest dla Unii czwartym rynkiem zbytu i dopiero ósmym dostawcą towarów na rynek UE. W 1998 r. nasz kraj zajmował 2-4 miejsce na liście najważniejszych unijnych odbiorców w zakresie takich ważnych grup towarowych (według klasyfikacji SITC) jak: pojazdy drogowe, ogólny sprzęt przemysłowy i części maszyn, sprzęt specjalistyczny dla poszczególnych gałęzi przemysłu, żelazo i stal, produkty petrochemiczne, tworzywa sztuczne przetworzone, warzywa i owoce, przędza włókiennicza i tkaniny, włókna tekstylne.

Pozycja naszego kraju jako dostawcy na rynek Unii jest znacznie słabsza. W 1998 r. tylko w zakresie nawozów sztucznych byliśmy na liście najważniejszych dostawców Unii w ścisłej czołówce (2 miejsce). W pierwszej dziesiątce, ale na dalszych miejscach uplasowaliśmy się jako dostawcy pojazdów drogowych (6 miejsce na liście), żelaza i stali, sprzętu specjalistycznego dla poszczególnych gałęzi przemysłu (8), ogólnego sprzętu przemysłowego i części maszyn (8), artykułów odzieżowych (8), warzyw i owoców (10), statków (wielkość polskich dostaw w tym asortymencie wykazuje znaczne wahania z roku na rok).

O słabej pozycji naszego kraju na rynku „Piętnastki” świadczy także fakt, że Węgry i Czechy są znacznie poważniejszymi dostawcami przemysłowych wyrobów przetworzonych na rynek UE niż Polska.

Na zakończenie warto dodać, że dodatkowo saldo handlowe Unii w obrotach z Polską przynosi określone konsekwencje w zakresie zatrudnienia. Dla krajów UE oznacza to dodatkowe miejsca pracy, a dla Polski wzrost bezrobocia. Stosując prostą formułę używaną przez ONZ oszacować można, że straty naszego kraju z tytułu ujemnego salda w obrotach z UE wyniosły, w zakresie zatrudnienia: w 1997 r. 355,3 tys. miejsc pracy, w 1998 r. 402,7 tys. miejsc pracy, a w 1999 r. 357,4 tys. miejsc pracy. Fakt, że liberalizacja obrotów handlowych Polski z „Piętnastką” tworzy wiele

miejsc pracy w krajach Unii, a więc przynosi wyraźne korzyści tym krajom powinien stanowić ważny argument na rzecz np. rekompensat finansowych dla naszego kraju w negocjacjach w sprawie warunków członkostwa Polski w UE.